

HANDLINGSPLANEN FÖR ALKOHOL-, TOBAK-, DROG- OCH SPELPREVENTION

Gemensamma tag i minskandet
av tobaksbruk och förebyggandet
av skador relaterade till alkohol,
droger och spel om pengar

Alkoholödligheten är över 40 % högre och dödligheten i leversjukdomar är mer än 100 % högre än för 20 år sedan.

Lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet – en stabil grund att stå på

Lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet förenar förebyggandet av skador relaterade till alkohol, droger och spel om pengar samt minskandet av tobaksbruk. Handlingsplanen för alkohol-, tobak-, drog- och spelprevention stöder verkställandet av lagen.

Målsättningen är:

- att främja jämlikhet i hälsa och välbefinnande
- att säkra förutsättningarna för förebyggande rusmedelsarbete i hela landet
- att stöda utvecklandet och effektiviseringen av framförallt kommunernas och regionernas arbete.

Tobak är alltjämt en av de främsta faktorer som orsakar hälsoskillnader mellan olika befolkningsgrupper.

Skadebördan kan minskas

Alkohol, tobak, droger och spel om pengar orsakar hälsomässiga och sociala skador. Dessa skador berör så väl brukarna själva, deras anhöriga och andra människor som hela samhället. Enbart de direkta skadekostnaderna kopplade till alkohol, tobak och droger uppgår för den offentliga sektorns del till över två miljarder euro. Dessutom tillkommer kostnaderna för spel om pengar, för vilka det inte ännu finns kostnadsuppskattningar.

Med fungerande metoder som påverkar efterfrågan och tillgänglighet kan kostnader och skador minskas. Handlingsplanen för alkohol-, tobak-, drog- och spelprevention innehåller information om fungerande metoder och om hur man genom samarbete kan stöda planering och genomförande av arbetet.

Helomfattande förebyggande rusmedelsarbete genom samarbete

Förebyggande rusmedelsarbete är allas sak. Förebyggande rusmedelsarbete påverkar såväl individen, närkretsen och lokalsamfundet som hela samhället. Arbetet görs som en del av politiken, i social- och hälsovårdstjänsterna, på arbetsplatser, på utbildningsanstalter samt i olika fritidsmiljöer. Förebyggande rusmedelsarbete är också varje kommuninvånarens sak.

Tillsammans kan vi lyckas:

- Social- och hälsovårdsministeriet leder det förebyggande rusmedelsarbetet.
- Institutet för hälsa och välfärd styr och utvecklar arbetet nationellt.
- Regionförvaltningsmyndigheterna stöder och styr kommunernas verksamhet samt övervakar den ansvarsfulla försäljningen och utskänkningen av alkohol.
- Valvira övervakar detaljhandel, utskänkning och marknadsföring av, samt säljfrämjande åtgärder för alkohol. Riktlinjerna för försäljning och marknadsföring av tobaksprodukter samt för aktörernas egen tillsyn hör även till Valviras ansvarsområden.

Andelen av befolkningen som provat någon drog under sitt liv har tredubblats under de senaste 20 åren.

Hundratusentals finländare berörs varje år av antingen sitt eget eller en nära anhörigs spelproblem.

- Polisstyrelsen lägger upp riktlinjerna för och övervakar marknadsföringen av spel om pengar. Polisstyrelsen ansvarar även för rådgivning, styrning, informationsspridning och utbildning kopplad till penningspelverksamhet.
- Det förebyggande rusmedelsarbete som görs i kommunerna baserar sig på fakta och är systematiskt och mångprofessionellt.
- Lokala företagare inom framför allt detaljhandeln och restaurangbranschen deltar i minskandet av skador genom att främja lagenlig/ansvarsfull utskänkning och åldersgränsövervakning som en del av den egna tillsynen och annat samarbete.
- Föreningar och andra allmännyttiga samfund stöder genom samarbete verksamheten både nationellt och lokalt.
- Kommuninvånarna deltar.

Handlingplanen som bruksanvisning för lagen

Handlingplanen innefattar sex tyngdpunktsområden, vilka har som mål att göra det förebyggande rusmedelsarbetet mera allomfattande, verkningsfullt och kostnadseffektivt. För att förverkliga dessa tyngdpunktsområden, lyfter planen upp vissa centrala utvecklingsmål för förebyggande rusmedelsarbete.

Sex tyngdpunktsområden styr det förebyggande rusmedelsarbetet

- 1 **Det förebyggande rusmedelsarbetets nationella, regionala och lokala strukturer fungerar**
  - Kommunerna och regionerna förebygger skador orsakade av alkohol, tobak, droger och spel om pengar genom att påverka efterfrågan och tillgänglighet.
  - Det samarbetas på den lokala, regionala och nationella nivån.
- 2 **Informationen som sprids för att stöda individernas och samfundens val samt social- och hälsovårdspolitiken baserar sig på vetenskapligt belagd kunskap**
  - Befolkningens medvetenhet om skador och risker kopplade till alkohol, tobaksprodukter, droger och spel om pengar samt om förebyggande åtgärder ökar.
  - Informationen stöder åtgärder som reglerar efterfrågan och tillgänglighet samt social- och hälsovårdspolitiskt beslutsfattande för att minska skador kopplade till rusmedel, tobak och spel om pengar.

3 Riskbruk och skador identifieras och stöd erbjuds i ett tidigt skede

- Riskbruk av alkohol samt drogbruk, rökning och skadligt spelande om pengar minskas genom systematisk användning av mini-interventionsmetoden.
- Brukare och deras anhöriga erbjuds även andra metoder för tidigt stöd.
- Det uppsökande arbetet för att finna personer som hamnat utanför servicesystemet ökas. Lokal alkohol-, tobaks- och penningsspelpolitik genomförs planerligt och i brett samarbete.

4 Lokal alkohol-, tobak-, och penningsspelpolitik förverkligas systematiskt och i brett samarbete

- Antalet kommuner och regioner som tagit i bruk Pakka-verksamhetsmodellen ökar.
- Myndigheternas, handelns och andra aktörers samarbete för att efterfölja de av lagen definierade åldersgränserna samt reglerna för utskänkning till berusade personer breddas.
- Minderårigas tillgänglighet till produkter vars åldersgränser övervakas minskar och skador orsakade av rusdrickande minskar.

5 Det satsas på förebyggandet av skador i närsamfundet

- Förebyggande rusmedelsarbete görs i samarbete, planerligt och fokuserat i olika åldersgruppers vardagsmiljöer (förskoleverksamhet, utbildningsanstalter, arbetsgemenskaper, fritidsmiljöer).

6 Yrkespersonal har tillräckliga kunskaper om förebyggande rusmedelsarbete

- Metoder för förebyggandet av rusmedelsskador är en del av yrkespersonalens grund- och tilläggsutbildning.
- Yrkespersonal utnyttjar förebyggande material och utbildningar som en del av sina jobb.

Det finns inga lätta lösningar på problem orsakade av alkohol-, drog- och tobaksbruk eller spel om pengar. Genom samarbete får vi bättre resultat och kan påverka mera helomfattande.

[www.thl.fi/
alkohol-tobak-och-beroenden](http://www.thl.fi/alkohol-tobak-och-beroenden)

- Förebyggande rusmedelsarbete – förebyggande och minskande av skador kopplade till rusmedel
- Alkohol – alkoholkonsumtion, dryckesvanor samt sociala och hälsoskador
- Tobak – rökning och främjande av tobaksfrihet
- Spel om pengar – skador kopplade till spel om pengar, problemspelande samt förebyggande och vård av dessa
- Droger – bruk och användningsätt av droger samt sociala och hälsoskador

§ **Lagen om organisering av det förebyggande rusmedelsarbetet 523/2015**

HANDLINGSPLAN FÖR
ALKOHOL-, TOBAK-, DROG-
OCH SPELPREVENTION

INSTITUTET FÖR
HÄLSA OCH VÄLFÄRD

www.thl.fi/alkohol-tobak-och-beroenden
→ Förebyggande rusmedelsarbete